

pred 5 leti v blagem namenu zapovedalo, naj učim v 2 razredih na realni kmetijstvo v slovenskem jeziku, kaj bi bil jaz počel, ko ne bi bili imeli primernih knjig slovenski pisanih? Šahmat i testimonium paupertatis! Blamaža bi bila popolna bila, kajti nekaj pajkov je že prežalo na to.

Da je Vrtovec tudi veliko veliko koristil, ne bo mi menda treba praviti, saj se je, hvala Bogu, slovensko kmetijstvo povzdignilo, odkar je naš slavni pisatelj učiti začel. „Novicam“ pa gré čast, ki so talent Vrtovčev spoznale i spodbadale že starčeka, da je stopil z znanstvenimi spisi na polje slovstveno.

Ako svoje korifeje častimo, sami sebe častimo. Neslovenec sodi po tem, kar vidi, saj tudi ne moremo tirjati od njega, da bi videl, česar ne vidi.

Bodimo toraj pravični, i kakor sem rekel, sebični, ter postavimo visokim zaslugam tega vrlega moža kak spominek bodi-si s knjigo ali s kamnom. Njegova ljubezen je segala čez Nanos i Ljubelj, pisal je za vse Slovence. Po mojem mnenju je Vrtovec spominka na vsako stran vreden, ker zapustil nam je krasno zapuščino, izvrstna dela ne za zabavo ali kratek čas, ampak znanstvena, praktično-koristna dela. 17 let smo tako rekoč molčali o njem; ne bilo bi menda odveč, ako se tudi tega moža enkrat spomnimo, ki je z živo ljubeznijo vzbujal človečnost i narodno zavest, i ki je zares prava dika nam Slovincem!

Naj bi segnile te ponižne besede do tistih, ki kaj morejo v tej stvari!*)

(Dostavek vredništva.) Tudi „Novice“ prikladajo domorodnemu temu glasu svoj glas ter pristrčno prosijo, naj bi se kak rodoljub, kteremu je znano življenje Vrtovčev, brez odloga lotil življenjepisa njegovega, ali kdor ima kako podobo njegovo, naj bi jo poslal „Matici“ naši, da se porabi ob svojem času.

Dopisi.

Iz Trebovelj na štaj.-kranjski meji. — 26. dne t. m. proti večeru so vlovili ravno pri Trbovski postaji v Savi vtopljenca, in ga v sredo v Trbovljah pokopali. Utegnil je že kakih 8 dni v vodi ležati; ugibljejo pa, da je bil iz litijske okolice doma, kajti obleka ga je razodevala za takega. Bil je v kratkih jirhnicah, na nogah dolge pa nazaj zavihane škornje, čez ktere so spodnje platnene hlače visele, in na sebi je imel črn žametni lajbelc s cinastimi debelimi gumbi. Nekteri mislijo, da je ribil in iz malega čolnička se preveznil in utonil.

Iz Bučke 24. maja. J. K. **) — Da tudi pri nas budi narodna zavest in se vedrijo megle narodnega spanja, lahko se prepričamo pri odrastli mladini. Pojmi „Slovenec“, „Slovan“, „ravnopravnost“, niso jej temni; zaveda se narodnih pravic, ki narodu grejo pred Bogom in pred ljudmi! — Nedavno mi je prinesel kmet poziv iz krškega urada. Čudé se mi toži, da je tisku, v nemškem njemu nerazumljivem jeziku pridjana sodniška

*) Konečno še to. Že davno me slov. pesem ni tako oveselila, kakor žalostnica Iv. Vrtovčeva. Na videz ponižna pesmica je popolna pesniška celota, kajti samodsebna je, obstoječa iz lepih okvircev, ter ima nekaj grškega na sebi. Na veselje pogreša se v njej ona čutolovna sentimentalnost, ki jo imenujemo po vsej pravici bolezen. Nehoté sem se spominjal plastične mirnosti v Schiller-jevi pesmi: „Hectors Abschied.“ Naj bi pesnik nikakor ne zanemaril talenta, ki mu ga je Bog očividno podaril! Po eni sami kitici se pesnik lahko sodi.

**) Prošnja se bode spolnila po pripravnih knjigah, ki Vam jih pošljemo.

opazka, druga stran pa je bila prazna s slovenskim tiskom, kterega mu bil lahko razjasnil sin njegov. Mar v sv. Nikolu pridemo do svojih pravic? — Pred 14 dnevi nam je vzela toča gotovo 3 četrt vžitka na polji, drevji in v zemljakih. — Nek pastir je dobil v hosti 4 mlade lisice. Nesel jih je domú in jih djal na mesto, kjer je mačka imela mlade, ki so bile pa prešle. Prec si jih je mačka priljubila kot svoje mladiče; doji jih že 10 dni. Hotela jih je prenesti, kakor dela s svojimi, pa so že prevelike. Starka jim naznani svoj prihod z mijavkanjem, one jo pozdravljajo z lahkim lajanjem. Radovedni smo, kako se bo ta družinica obnašala pozneje.

Črnomelj 28. maja. — V našem mestu, kakor je znano, porodila se je narodna čitalnica, že dolgo dolgo zaželena. Odbor je slovesno otvorjenje za 3. dan t. m. odločil. Al ni se dalo pri najboljši volji izpolniti, česar pa ni delavni naš odbor kriv, ampak druge okoliščine. Odbor je namreč sklenil, da se grajščinske sobe o dolenjem traktu v najem vzamejo. Predno se je pa to dovršiti moglo, delali so se pogoji pismeno z gosp. Sladovičem, kteri v hrvaškem Zagorji biva, pa dovršili so se še le prve dni t. m., ko je g. Sladović osebno k nam prišel. Zdaj je pogodba gotova; mi imamo prostorne lepe sobe za pošteno plačilo, poleg tega pa je brez plače dovolil dvorano za igre, plese itd. rabiti. Hvala mu! — Že se čitalnica naša tako pridno obiskuje, da je veselje. Že v tem kratkem času smo se radovali večkrat z besedo, petjem itd. Gospá Hudovernikova je prav veliko k veselju s svojim priljudnim obnašanjem pripomogla, pa tudi naše vrle mestjanke so jo prijazno podpirale. Slava jim! 1. junija pride gosp. Kastelec iz Kandije za gostilničarja le-sem; potem se bode čedalje več o našem narodnem gibanju slišalo. Kedaj bo pa slovesno otvorjenje čitalnice, ni še gotovo, vendar brž ko ne prihodnji mesec. — Vreme je nenavadno toplo; polja in vinogradi lep pridelek obetajo. Mili Bog nas samo obvari neviht! Lanska vina so se prašila, al zopet so čista poslala. Veliko vina še imamo prav dobrega in okusnega; al žalibog, da ni kupca, čeravno mu je cena vedno nižja. Želeli bi ga v novce spraviti, ker plačilo davkov nam že trka na duri. Gorenci pridite po-nj; prepričani smo, da boste zadovoljni; ceste so tudi dobre.

Jan. Kolbezen.

Iz Poddrage na Ipavskem 24. maja. — Dopisnik iz Poddrage toži v 19. listu „Novic“, da se meni nezasluzena hvala prepeva zaradi zaslug pri naši čitalnici. *) Rad pritrdim, da pri tej reči res nimam nobenih posebnih zaslug; zakaj pa da sem se do čitalnice neutralno zadržal, ne morem in nočem na veliki zvon obešati. — Kar pa „Morgenpost-o“ zadeva, prav čudno se mi zdi, da pisatelj to samo meni v greh šteje, med tem, ko v istem spisu hvali možé in jih imenuje iskrene domoljube, kteri tudi take liste čitajo, kakor jez. Pozabil je prislovice naše: „kar tebi ni drago, ne stori družemu!“ Konečno le to še pristavljam: ako je to znamenje, da Slovenec nima pravega rodoljubnega duhá, če bere „Morgenpost“, „Presse“ in enake liste zraven drugih narodnih slovanskih, federalističnih itd. listov, tedaj ni narodna nobena slovenska čitalnica!

Učitelj poddraški.

*) Ker je v 21. listu dopisnik „iz Poddrage“ sam to zadevo preklical in pošteno poravnal, ni vredništvo za potrebno spoznalo rešene stvari še enkrat ponavljati. Izpustili smo tudi to, kar se g. dopisniku iz Poddrage v 19. listu krivo podtikuje, kajti on ni nikjer z nobeno besedico omenil učiteljskih zadev, ampak skozi in skozi ostal le na narodnem polji, obžalovaje le to, da pri potrjenih „lepih zmožnostih“ se pogreša pravi narodni „duh.“ Vred.

Mirnapeč 31. maja. — Slaba letina se nam je izprva kazala spomladi; pozneje pa je ugodno vreme vse dobro poravnalo. Tudi vinogradi nam, ako nas Bog nesreče obvaruje, obetajo prav bogato trgateg. Tudi murbe so se prav dobro obnesle, le žalibog! da se ljudstvo tukaj za svilorejo malo zmeni. Zatoraj zaslužijo tem bolj pohvalo posamni, ki se ž njo ukvarjajo. Prav marljivo se sè svilorejo že več let pečá Janez Povšè, posestnik Podborštom, četrte ure od vélike ceste, in vsako leto so se mu črviči prav dobro obnesli. Posebno lepe pa ima letos, in sicer prav zgodnje: 1. maja so začeli že jesti, in zdaj se že začenjajo zavijati. Tudi France Rus, posestnik v Mirnipeči, ima veliko murbovih drevesec zasajenih in letos dovolj črvičev. Da bi jih le še drugih več posnemalo!

Iz Podgadovca blizo Dola 21. maja. — Željno pričakovani most čez Bistrico med Dolom in Beričevem je dodelan in dokončan. Z združeno močjo se vse naredi. Veliko let je bila govorica o tem mostu, al vse je bilo zastoj, ker naše prejšnje županstvo je vedno kuhalo pa nič skuhalo, se vedno pričkalo, da bi se most delal, pa vendar ga ni naredilo — zdaj se je pa naš „bauernministerium“, kakor ga poprejšnji odborniki imenujejo, poprijelo tega dela, in glejte! — v kratkem času je bil most dovršen. Zdaj se dosti očitno vidi, koliko več veljá župan mimo „burgermajstra“, ako se ne ustraši truda in s krepko roko poprime tega, kar je treba. Toraj hvala, komur hvala gré! Posebna hvala Jožetu Jerovšeku in Francetu Grotu iz Beričevega za njun trud in skrb, da sta les skupaj spravila, za delo pa vsi soseski pod vodstvom našega župana Franc Šimenca, da se je tako v naglosti delo dovršilo, da si človek še misliti ni mogel, da je to mogoče, ker ima most dolžine 39 sežnjev. To ni majhna reč, ker je bilo še družega dela dokaj. Zdaj je pozabljen ves trud in hvaležni smo vsaki dan možem in soseski, da imamo most. — Letina pri nas, hvala Bogú, dobro obeta, ako kakošna huda ura ne pride čez naše polje. Jabelka so zeló cvele, hruške po malem. Sadja ne bo primanjkovalo, ker ga vsako leto več sadijo; ker se nam Podgadovcem tudi sadne drevesnice dobro obnašajo, zato se bo pa lahko za naprej še več drevesec žlahnega plemena koj pri rokah imelo. Z gosp. J. P. drevesnico gre slabo; težko se bode tedaj spolnilo, kar se je v „Novicah“ bralo, da bode od svojega pičlega pridelka zemljišče dal učencem za praktični poduk. Zavolj tega, da svojo učiteljsko plačo o sv. Nikolu sprejema, morem pa povedati, da se je 17. t. m. spričalo, da je plačilo pošteno do malih krajcarjev sprejel.

Podgadovec.

Iz Borovnice. — Naj nam je dovoljeno, očitno pohvaliti izvrstnega domačega mojstra Miho Petroviča, bivajočega na Vrhniku. Izdelal je za borovniško cerkev turnsko uro, ktera kaj natančno kazaje čas na dva zvona četrteke ponavlja, na dva pa ure bije. Lično in dobro delo samo mojstra hvali in smemo ga z dobro vestjo občinstvu priporočati tem več, ker imenovani mojster je v cení zmeren.

Iz Ljubljane. — Pretekli petek je mestni zbor potrdil nove volitve.

— Včeraj nas je prečastiti gosp. profesor Greuter, državni poslanec, ki ga tudi bralci „Novic“ kot neprestrašenega branitelja večnega prava in ljudskega blagostanja poznajo, na poti iz Postojne, kamor se je binkoštni pondeljek z našim domoljubnim gosp. grofom Barbom podal, v Ljubljani obiskal. Vsi smo bili srčno veseli izvrstnega možá, kogar cenijo tudi politični nasprotniki njegovi, pa tudi on je bil vesel, da je videl lepo našo deželo in našel udanih mu prijateljev.

Iz Ljubljane.

Vabílo.

Tako imenovana nemška stranka v Ljubljani (po deželi naši je ni, ker kopíca Nemcev brez draživcev v miru živi z narodom našim) je visocemu c. kr. ministerstvu izročila spisek, kterega zagovarja v 147. in 148. listu dunajska stara „Presse“. Njena pisarija je polna rabulističnih (zvijaških) fráž in grdih psok na narodove voditelje in obžaljive dogodbe na Ježici demonstrativnega majskega potovanja se brez podlage na sodnjo preiskavo sprevrčajo tako, kakor da bi se že znalo, kaj in kako je bilo. V glasovitem tem spisku ta stranka prav jasno in prav odločno svoje naméere odkriva, da v „stari nemški državi“ hočejo edino nemški gospodovati in nemško kulturo uganjati, slovenski narod pa vkljub njegovim pravicam ponemčiti.

Privrženci te stranke, to je, njeni kolovodje se po tem takem zvirajo kakor očitni šuntarji zoper ustavno ravnopravnost slovenskega naroda, kajti ne duha ne sluha ni v celem tem „Pressinem“ sestavku, da na Kranjskem biva narod slovenski, čegar pravice se morajo spoštovati.

Ta narod, komur gré moralična in pravna dolžnost skrbeti za ohranjenje in spopolnovanje svoje osebnosti in blagostanja, zahteva od ustavne vlade javno rabo svojega jezika v svoji domačiji, ker on mu je najtajljivi pogoj za to, da narod živi in se čedalje bolj omikuje, — pri vsem tem pa ne ovira Nemcev, da govorijo svoj jezik in se omikujejo po svoje.

In ker narod po svojih rodoljubih na postavni poti zahteva pravice iste, ki jih v ustavni državi vživati mora vsak narod, natolcuje se — čemur je „Pressini“ sestavek živa priča — da so omenjene nezgode na Ježici slovenski časniki, šole, prižnice, „Sokol“, čitalnice, po kaplanih in „Sokolih“ zapeljani kmetje krivi; — trdi se predrzno, da naša dežela je „dežela nemške države“, čemur priča je izid poslednjih volitev mestnih odbornikov, ker kažejo, da nemštvo, ki ga zahtevajo nekteri meščani, je želja cele dežele; — ni jih sram, prizadevanja narodnjakov, ki se za ustavno ravnopravnost in veljavo našega jezika na postavni poti poganjajo, psovati kot spletke in nateke zoper ustavo, — jih kriviti podpihovanja in udeleštva početij, ki se „organiziran komplot“ imenuje, — skušene prijatelje naroda našega imenovati zapeljivce ljudstva, strupeni svoj jezik in to prav brutalno brusiti nad njimi, oskrunjevati jih z obrekami, da so sovražniki ustave, same sebe pa kot svobodoljube svetu razglašati. Tako je početje liberalcev, kteri pod mernik hočejo staviti luč narodnih pravic, ki so po državnih temeljnih postavah in po potrjenji Njih Veličanstva cesarja zagotovljene vsem narodom avstrijskim! Namesti pravičnim biti narodu našemu, namesti se držati izrečenega pravila ministerstva dr. Giskre, da „v Avstriji vsak vedeti mora, da res prejme, kar mu po pravici gré“, sleparijo nasprotni agitatorji nevedne sè svojimi brezvestnimi (perfidnimi) izmišljami in skušajo po nepostavnih ovinkih vliščiti si za pravico to, kar je krivica narodu!

V tacih neprenesljivih okoliščinah, ktere so gnjusoba tudi vsacemu poštenemu Nemcu, kteri družim privoščí, kar je njemu pravo, je neobhodna potreba, da se ustanovi po izvedenih domoljubih društvo, čegar cilj in konec bode varovati in izvrševati ustavne narodove pravice, — na postavni poti odvrčati nakane in napade na ustavno našo pravo ter se v ta namen posluževati po ustavi nam zagotovljenih pripomočkov, in vsacemu, ki se zaveda narodnih pravic, biti na pomoč, da nikjer in nikoli, kadar gré za ustavno ravnopravnost, ne zgreši prave poti.